

Dølabakken Sandefjord (sak: 201312516) Registrering av kulturminneverdier i forbindelse med ny gang og sykkelvei.

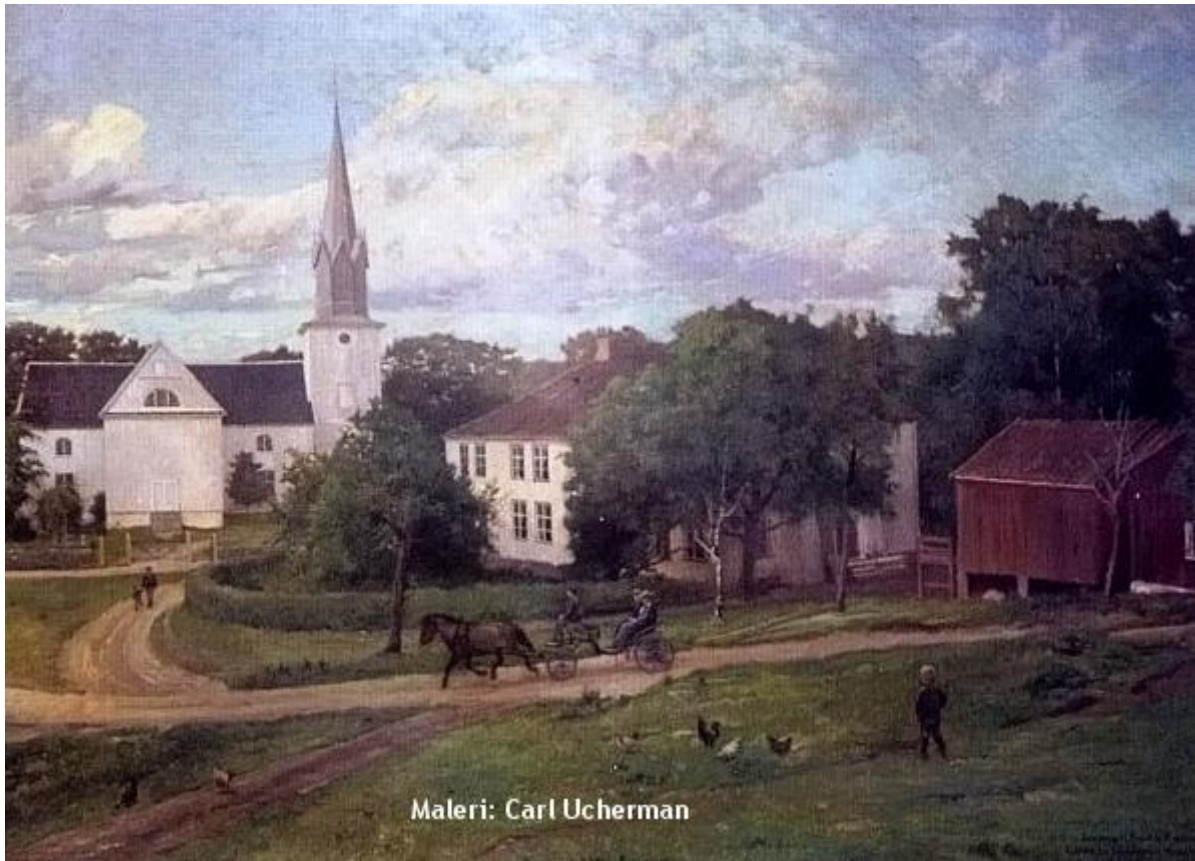
Dølabakken – et gammelt veiløp

Dølabakken ble anlagt som veiløp i 1790-årene delvis bekostet av daværende prost Schelvens egne midler. Veiløpet finnes på kart fra 1801. Løpet er nokså det samme som i dag.

Langs hele veistrekket finnes det fremdeles Brannhydranter. Dette er et sjeldent syn og disse må tas vare på. Brannvesenet i Sandefjord har en «verneplan»/bevisst holdning til bevaring av disse og det er derfor de fremdeles står.

Kart fra 1801

Maleri gitt som gave til prosten i 1905

Sandar kirke/Sandar gamle prestegård og Landstadmonumentet

Sandar er middelaldersk kirkested. Den romanske steinkirken som stod på stedet ble revet i 1790. Steinkirken var antakelig fra 1100-tallet. Den ble oppført på gården Sandars grunn, da eid av kongen. Dagens kirkebygg stod ferdig i 1792. Den er i laftet tømmer og er listeført. Dvs at den er på Riksantikvarens liste over kulturhistorisk og arkitektonisk viktige kirker i Norge.

Veifarene rundt Sandar kirke kan minst føres tilbake til middelalderen. Veiene førte til kirken og ned til havnen.

Den gamle prestegården vest for kirken har ligget her siden middelalderen, men dagens hovedbygning er fra 1848. Landstad var sogneprest i Sandar, og bodde her fra 1849. Han er kjent for å ha utgitt Landstads salmebok, Norges første salmebok på norsk (og ikke dansk). Prestegården ble kjøpt av Sandar kommune i 1917 og det ble kommunestyresal og kontorer i bygningen.

Landstadmonumentet ble reist i 1928, på kirkebakken. Statuen er av sogneprest Landstad i prestedrakt, som holder ei salmebok. Monumentet er i mørk labrador med stein fra Jåberg. Plassen fikk Veidirektørens pris «Vakre veger» i 1989. Det ble da vektlagt plassens formgivning i forhold til det verneverdige kulturmiljøet. Monumentet ble den gang ikke flyttet, og området struktur ble organisert for å beholde monumentets plassering. Det ble i den forbindelse laget rundkjøring.

Jernbanen ble åpnet i 1881, og undergangen/broen over Dølabakken er fra 1881.

Foruten selve bygningene er det en rekke murer av betydelig alder. Det går en eldre mur langs hele gamle prestegårdseiendommen.

Kulturminner:

- Kirken, kirkestedet, gravminner, kirkemurer,
- Prestegården; hovedhus med eiendom og murer ned mot Dølabakken
- Landstadsmonumentet
- Veiløpene
- Jernbanetraseen med brofundamenter

Forvaltning: Riksantikvaren har ansvar for middelalderske kirkesteder (arkeologi). Området er automatisk fredet (se kartutsnitt under) og det må søkes dispensasjon for alle tiltak.

Vestfold fylkeskommune vil gjøre arkeologisk registrering på arealene på prestegårdssiden.

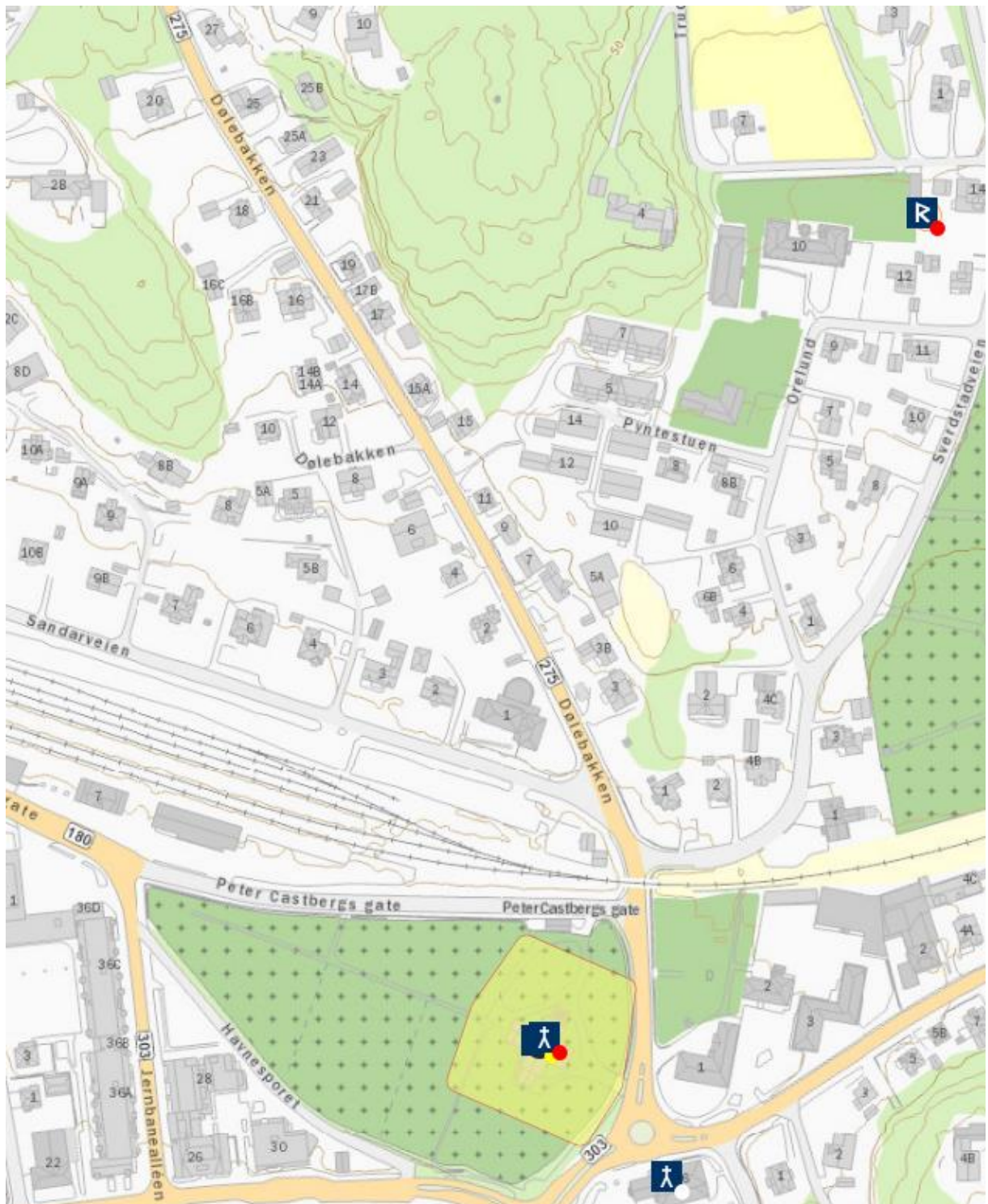
Bilde fra Google Earth – Landstadsmonumentet , Dølabakken, Sandar kirke og prestegården.

Dølabakken 1 – 27, samt Sandarveien 1 (Tinghuset)

Dølabakken 1 er en stor og flott villaeiendom oppført i en type jugendstil iblandet historisme. Muren rundt eiendommen er svært spesiell og er mest sannsynlig oppført samtidig som eiendommen ble etablert. Det er også en del prydrær inne på eiendommen. Verneverdig eiendom.

Dølabakken 3 «Fagerlund» ble oppført av prest Nils Vike Stockfleth i 1855. Eiendommen har en gammel lindehekk og tradisjonelt stakittgjerde foran, som strekker seg også langs Dølabakken 3b. Verneverdig. Dølabakken 3b er også oppført i 1855, og var opprinnelig bryggerhuset til «Fagerlund». Omgjort til bolig på -70-tallet. Verneverdig. Fremstår som et helhetlig anlegg selv om de er atskilte boenheter. Lindehekken har betydelig alder. Gjerdet er nyere.

Sandarveien 1: Sandefjord tinghus. Verneverdig. Ingen elementer ut mot veien. Dølabakken 2. Villa fra omtrent 1920-tallet. Endret med ny panel og vinduer. Eiendommen har et eldre grønnmalt gjerde i jern som ser ut til å være fra etableringen av eiendommen. Gjerdet og bygningens inngangsparti har kvaliteter. Gjerdet er viktig å ta vare på.

Kart fra Askeladden. Riksantikvarens database over kulturminner. Utstrekningen på middelalderkirkergård er avmerket.

Dølabakken 7. Eiendommen heter «Mikalsbo». Den er sefrak registrert, uten at alder er spesifisert. Enkelte trekk som tak, størrelse vindusplassering peker på at

bygningen kan være fra perioden 1800 – 1850. Bygningen er ombygd. Muren ut mot veien ser gammel ut.

Dølabakken 9: Bygningen ser ut til å være samtidig som 7, men ombygd. Ikke registrert i sefrak. Hekk og gjerde ingen kulturminneverdier.

Dølabakken 4. En meget vakker, velholdt og tidstypisk villaeiendom fra omtrent 1910 – 1920. Bygd i det som kalles «nye Norge» - stil, hvor man bygde bygninger etter historiske forbilder og hentet elementer fra det man anså som norsk byggeskikk. Stilen er en konsekvens av Norges selvstendighet i 1905 og det norske og nasjonale var «moderne». Portene til eiendommen kan være originale. Verneverdig.

Dølabakken 11. Opprinnelig byggmesterjugend(?). Bygningen har nye vinduer og panel mm. Støpt mur ut mot veien antakelig av nyere dato og har ingen kulturminneverdi.

Nord for Dølabakken 11 ligger inngangen til turområdet Mølleråsen. Gjerde og nyere porter i flott smijernsarbeid. Gjerdet hørte opprinnelig til villaen til Klaveness som tidligere lå her. Antakelig fra mellomkrigstida (eller før). Vakkert utført smijernsarbeider.

Dølabakken 8: Sveitserbygning. Ut mot gata har eiendommen en fin port. Kanskje fra -50-tallet. Portstolpene er i glassfiber. Dersom eier ønsker å beholde porten, kan stolpene erstattes med mer tilpasset materiale.

Dølabakken 15a og 17: Sveitserbygning. Gammel lav mur ut mot veien. Denne muren strekker seg forbi nr 17. Antakelig samtidig som bygningene.

Dølabakken 14: Jugendbygning. Perioden 1915 – 1930. Fin port (ikke gjerde) ut mot veien, som kan være original og oppført samtidig som bygningen. Verneverdig. Brannhydrant.

Dølabakken 16: Sveitserbygning. Noe ombygd. Stakittgjerdet rundt eiendommen virker ny, men kan være gjenoppført.

Dølabakken 17 b: Noe rester av gammel mur under etablert «terasse» ut mot gata. Lav verdi.

Dølabakken 19. Nokså sterkt ombygd sveitserbygning. Støpt mur ut mot veien. Ingen kulturminneverdi.

Dølabakken 21: sefrak registrert. Eiendommen heter «Allersro» og er oppført mellom 1820-50. Verneverdig. Ingen gamle elementer ut mot veien.

Dølabakken 23: sefrak registrert. Eiendommen heter «Berøstua». Den er oppført samtidig som 21. Verneverdig. Muligens gamle planter/trær ut mot veien.

Dølabakken 25: Verneverdig sveitserstilsbygning. Gammelt smijernsgjerde. Eldre port og trapp i søndre del av eiendommen.

Dølabakken 20: Svært verneverdig eiendom – Jugend. Ingen elementer ut mot veien. Men brannhydrant.

Dølabakken 27 – krysset Ringveien

Dølabakken 27: Ingen verdi på huset. Men smijernsgjerdet og porten er gammelt.

Nedre Åsenvei 2: En arkitektonisk perle. En slags middelalderromantikk som flere arkitekter praktiserte i mellomkrigstida (1920 – 1940). Tregjerdet ut mot veien er originalt og designet som en del av en helhetlig eiendom.

Dølabakken 31. Verneverdig sveitserbygning, men ligger langt fra veien og har ingen elementer av historisk betydning ut mot veien.

Bjørneveien 2a: Sveitserstilsbygning som er nokså ombygd. Men gamle frukttrær ut mot veien.

Dølabakken 24 og 32: Brannhydranter.

Dølabakken 18 – 30 er flotte sveitser/jugendvillaer. Relativt få originale elementer på bygningene, og ingen kulturminneverdier ut mot veien.

Dølabakken 53. Praktfull villa i nyklassisme/historisme. Kanskje fra 1930-tallet. En helhetlig eiendom hvor hagen og gjerdet med stolper i murt stein er viktig del av anlegget.

Dølabakken 63: eiendommen har en vakker port. Kanskje fra -60-tallet.

Området Midtåsen/Midtåsveien/Dølabakken: Gjerdet til Midtåsen er en del av anlegget Midtåsen som er fredet etter kulturminneloven. Gjerdet er ikke fredet, men må stå. I Dølabakken 69-79 er det en flott lindeallé.

Midtåsveien 1 er en meget velholdt og flott eldre, eiendom fra begynnelsen av 1900-tallet i jugendstil. Stakittgjerdet rundt hører til helheten.

Konklusjoner:

En del av stakittgjerdene ser nokså nye ut. Samtidig så passer de veldig godt til området og til bygningene. Det er derfor sannsynlig at mange av disse er erstattet med eldre tilsvarende gjerder. Stakittgjerder bør settes opp på nytt.

Brannhydrantene må bevares. De kan «skyves inn» der det er behov for det.

Gjerder og porter nevnt i gjennomgangen har en viss verdi. De må fortrinnsvis forskyves der det er nødvendig. Særlig de gjerdene og portene som er en del av en helhetlig eiendom er viktig å bevare.